

شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری^ک

بهمن حاجی پور^۱

مصطفی بهادران شیروان^۲

چکیده

هدف: هدف مقاله بررسی «دانشگاه مطلوب در نظام اسلامی» در سه بعد «استاد»، «دانشجو» و «فضای حاکم بر آن» به عنوان سه مؤلفه اصلی تحقق اقتدار علمی یک کشور بوده است و برای تبیین این مهم در قالب بیانیه مأموریت دانشگاه مطلوب جمهوری اسلامی ایران، بیانات مقام معظم رهبری را در جایگاه ولی فقیه و سیاست‌گذار کلان کشور طی دوره بیست ساله رهبری ایشان به عنوان مبنا برگزیده است. **روش:** روش مقاله تحلیل اسنادی - روش تئوری پردازی داده بنیاد (Grounded Theory) می باشد. **یافته‌ها:** یافته‌ها نشانگر آن است که در سه حوزه مربوط به سؤالات اصلی تحقیق پیرامون شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب در اندیشه‌های مقام معظم رهبری؛ یعنی دانشجو، استاد و فضای دانشگاهی، نهایتاً تمامی کدها ما را به سه رکن ریشه‌ای دانشگاه مطلوب در نظامی اسلامی رهنمون می‌سازد که عبارت است از: فضیلت، علم و بصیرت. براین اساس، شایستگی‌های محوری که سبب تمایز دانشگاه اسلامی با دیگر دانشگاه‌هاست، عبارتند از: جهاد علمی و عملی، تهذیب، معنویت و تربیت صحیح، بصیرت افزایی، حضور با انضباط در صحنه‌های نظام، نقش آفرینی در سازندگی آینده آن. **نتیجه گیری:** با توجه به اینکه انقلاب اسلامی از نظر ذات و هویت، در تعارض با استکبار و استعمار است بنابراین، همیشه تهدیدهایی در مسیر حرکت آن وجود داشته است؛ چه از جانب دشمن درونی و چه از جانب دشمن بیرونی. از این رو، شناخت تهدیدها، دشمن‌شناسی و توجه به نشانه‌های آن و مقابله با دشمن و شناخت مؤلفه‌های دشمن‌ستیزی بر رهروان راه انقلاب، به ویژه دانشگاهیان به عنوان قشر نخبه جامعه ضروری است.

واژگان کلیدی: شایستگی محوری، دانشگاه مطلوب، اندیشه‌های مقام معظم رهبری، استاد، دانشجو، فضای دانشگاه.

که دریافت مقاله: ۹۰/۱۰/۰۳ تاریخ پذیرش نهایی: ۹۱/۰۱/۲۷

۱. دکترای مدیریت؛ استادیار دانشگاه امام صادق(ع) / Email: bhajipour@scu.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری مدیریت تولید؛ دانشگاه علامه طباطبایی (نویسنده مسئول) / آدرس: تهران، خیابان توانیر، خیابان نظامی گنجوی، دانشکده مدیریت و

حسابداری علامه طباطبایی / شماره: ۸۸۵۷۰۰۹۹-۰۲۱ / Email: bahadoran@isu.ac.ir

■ مقدمه

در نظر رهبر کبیر فقید انقلاب، مسأله‌ی دانشگاهها، جزو مسائل طراز اول انقلاب و کشور بوده و ایشان دانشگاه را بر خلاف مسأله‌ی جنگ، که آن را یک امر موقت می‌دانستند، مسأله‌ی مهم و ماندگار و اساسی می‌دانستند. از دیدگاه ایشان دانشگاه از چنان جایگاهی برخوردار است که می‌تواند عامل سعادت و تعالی کشور و یا ضلالت و گمراهی آن گردد، زیرا دانشگاه علاوه بر نقشی که در موضوع علم و دانش ایفا می‌کند، نقش مهم دیگری در پرورش نیروهای کلیدی اداره‌کننده کشور دارد؛ در واقع اداره‌مقدرات و امور کشور به دست دانشگاه و دانشگاهیان است.

دانشگاه لابلالی و بیگانه از ارزشهای دینی و بی‌تفاوت و خونسرد نسبت به مفاهیم و جهتگیریهای انقلابی، دانشگاهی که در آن نبض انقلاب نزند، دانشگاهی که اعضایش - چه دانشجو و چه استاد - نسبت به حرکت انقلابی ملت ایران و برای پیشاهنگی و پیشقراولی، احساس تکلیف نکند و نقش درجه‌ی یک را در کار انقلاب نداشته باشد، دانشگاهی نیست که امیدبخش و تضمین‌کننده‌ی آینده و مورد نظر امام(ره) باشد. با نگاهی به رهنمودهای حضرت امام خمینی(ره) و مقام معظم رهبری^۱ مدظله‌العالی در خواهیم یافت که بنیان آنچه به نام دانشگاه در کشورمان بنا نهاده شد؛ دانشگاهی نبود که امیدبخش آینده باشد:

«بنیان دانشگاه - یعنی مرکز پرورش انسانهای دانشمند طبق پیشرفتهای علمی روز - بر بدینی و معارضه با دین گذاشته شد و چندین سال این مسأله را با قوت و دقت دنبال کردند. هدف اینها معارضه با دین - به عنوان دین - نبود؛ هدف این بود که بتوانند بر کشورهای اسلامی سلطه پیدا کنند. برای این کار سلطه بر کشورهای اسلامی،^۱ مجبور بودند نسلی را پرورش بدهند و تربیت بکنند که آینده کشور را - چه از لحاظ اداره و چه از لحاظ سازندگی کشور - به دست بگیرد و به دین اعتقادی نداشته باشد و به ایمان مذهبی پایبند نباشد و بتواند در تصرف آنها واقع بشود. متأسفانه تا حدود زیادی هم موفق شدند. بنابراین، بنای دانشگاه را بنای بدی گذاشتند. ایمان اسلامی و وجدان ملی در میان مردم ما، آنچنان بود که عده‌ای از دانشمندان و تحصیلکردگان سالم بمانند و سالم هم ماندند. به هیچ وجه نمی‌شود همه تحصیلکردگان دانشگاه را از دین و مصالح دینی و مصالح کشور، بیگانه توصیف کرد.» (مقام معظم رهبری، ۱۳۶۷/۰۹/۲۸)

این رهنمودها اهمیت نقش اساتید و دانشجویان را در جهت ارتقاء علمی کشور و دستیابی به قله مرتفع تکامل و پیشرفت و الگودهی به سایر ملل مشخص می‌سازد. جامعه‌ی دانشگاهی کشور، اعم از دانشجو و استاد و مدیران، امروز وظیفه‌ی بزرگی بر دوش دارند؛ انقلاب توانسته است اعتماد به نفس را در نسل جوان زنده کند، حفظ و تقویت این احساس مبارک، همان وظیفه‌ی بزرگ و تاریخی است.

شایستگی محوری^۱ نیز موضوعی است که در ادبیات جدید مدیریت در حوزه منابع سازمان و قابلیت‌های محوری آن برای تمایز و پیشرفت جایگاه ویژه‌ای دارد. رویکرد جدیدی که در آن گفته می‌شود: مزیت رقابتی

1. Core Competencis

شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری ♦ ۵

سازمان ناشی از محیط آن سازمان نیست (برخلاف رویکرد پورتر)، بلکه برگرفته از شایستگی‌های محوری یا توان‌مندی‌های متمایز^۱ آن سازمان است. (Johnson, 2007, 39 Campbell et al, 2002, 17) شایستگی‌های محوری به همراه منابع منحصر به فرد پایه‌هایی هستند که با استفاده از آن‌ها، یک سازمان می‌تواند مزیت رقابتی پیدا کند و خود را از رقبای متمایز کند. (Johnson, 2005, 13)

بی‌شک منابع انسانی و بسترهای فرهنگی و اجتماعی در جامعه و سازمان از عوامل کلیدی موفقیت می‌باشند که توجه به این عوامل، سبب ایجاد تمایز و نیز الگوسازی و الگودهی به دیگران خواهد شد. دانشگاه به عنوان یک قالب سازمانی (از نوع آموزشی)، به جهت استفاده از قابلیت‌های درونی و فرصت‌های بیرونی نیازمند شناسایی و بکارگیری شایستگی‌های خود است.

این مقاله سعی دارد ضمن مرور مباحث مربوط به تمدن اسلامی، آراء و اندیشه‌های بنیان‌گذار انقلاب اسلامی امام خمینی (ره) را در محورهای اهمیت دانشگاه، ویژگی‌های دانشگاه، محصول دانشگاه و دانشگاه اسلامی دسته‌بندی کرده و در انتها و پس از به کارگیری روش داده‌بنیاد در تحلیل فرمایشات مقام معظم رهبری در بازه زمانی ۱۳۶۸-۱۳۸۸، بیانیه مأموریت دانشگاه مطلوب را در قالب اهمیت علم و دانشگاه، وظایف و انتظارات دانشجوی و استاد و مؤلفه‌های لازم برای شکل‌گیری فضای مطلوب حاکم بر دانشگاه، تدوین نماید.

بر این اساس، میتوان سؤالات ذیل را به عنوان سؤالات اصلی تحقیق در نظر گرفت:

۱. فضای دانشگاهی مطلوب از دیدگاه رهبری نظام (مشمول بر جریان‌ات روشنفکری، تأثیر فرهنگ غرب، دانشگاه اسلامی و انقلاب اسلامی) دارای چه ویژگی‌هایی است؟

۲. شایستگی‌های محوری دانشجویان در جهت نیل به انتظارات رهبری نظام در بسترسازی دانشگاه مطلوب چه می‌باشد؟

۳. شایستگی‌های محوری اساتید در جهت نیل به انتظارات رهبری نظام در بسترسازی دانشگاه مطلوب چه می‌باشد؟

▪ روش‌شناسی

این پژوهش از نوع کیفی است که از رویکردهای کیفی مانند تحلیل گفتمان نیز استفاده شده است؛ یعنی شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب نه از منظر شاخصه‌های موجود در رتبه‌بندی‌های جهانی دانشگاهها بلکه از منظر گفتمان ولایت فقیه و نظام اسلامی مورد بررسی قرار گرفته و احصاء گردیده است. با توجه به ضرورت تحقیق در مکتوبات و مستندات، می‌توان این پژوهش را به نوعی مطالعه کتابخانه‌ای در نظر گرفت. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و استخراج نتایج از «تئوری داده بنیاد» استفاده گردید.

تئوری‌سازی داده‌بنیاد، مجموعه‌ای از رهنمودهای نظام‌مند، اما انعطاف‌پذیر، برای انجام تحقیقات کیفی استقرایی است که هدف از انجام آن، رسیدن به یک نظریه می‌باشد. این روش‌ها محقق را به سمت انجام مقایسه‌های نظام‌مند و مستمر، تعامل با داده‌ها و دستیابی به نظریه به شکل فعال در طول فرآیند تحقیق هدایت

می‌کنند. (Charmaz & Bryant, 2008). و برای تدوین تئوری در مورد یک پدیده به صورت استقرایی، مجموعه‌ای سیستماتیک از رویه‌ها را به کار می‌برد. (دانا یفرد، الوانی، آذر، ۱۳۸۳)

اهمیت این روش‌شناسی از یک سو به قابلیت آن در نظریه‌سازی و از سوی دیگر به ایجاد ظرفی برای تحلیل داده‌های کیفی مربوط است. آنچه در نظریه‌سازی اتفاق می‌افتد، نوعی استنتاج و انتزاع از یک فرآیند معین و خاص است که مورد نظر محقق می‌گیرد. (Strauss & Corbin, 1998)

از نظر کرسول نظریه بنیادی باید در پی انتقال داده‌ها از طریق کدگذاری به مدل و سپس تر نظری یا ارائه مدل نظری در قالب شکل یا دیاگرام و یا ارائه داستان یا بیانیه‌ای که مقوله‌ها را در مدل نظری به یکدیگر متصل نماید باشد. (ایمان، ۱۳۸۸، ص ۱۵۱)

قلمرو موضوعی مقاله، شامل بررسی روند شکوفایی علم در تاریخ و تمدن اسلامی از صدر اسلام تاکنون، بررسی رهنمودهای امام خمینی (ره) طی دوران رهبری و نیز بررسی رهنمودهای مقام معظم رهبری مدظله العالی طی دوران رهبری ایشان از سال ۱۳۶۸ تا سال ۱۳۸۹ در خصوص دانشگاه می‌باشد و در جهت جامعیت داده‌های گردآوری‌شده و موثق بودن آن، داده‌های مورد تأیید مؤسسات حفظ و نشر آثار امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری مدظله العالی مستند در نرم‌افزارهای صحیفه امام (ره) و حدیث ولایت (رهنمودها، نامه‌ها، سخنرانیها و پیامهای مقام معظم رهبری از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۸۹) مبنای پژوهش قرار گرفته است.

▪ یافته‌های تحقیق

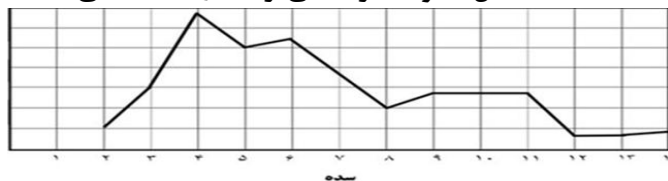
محقق بر خود فرض می‌داند که علاوه بر بیان وضعیت حال و ترسیم انتظارات مطلوب از دانشگاه مد نظر ولایت فقیه به عنوان رکن اصلی نظام اسلامی با نگاهی تاریخی به تمدن اسلامی، به بازشناسی هویت و اقتدار علمی این تمدن در قرون اولیه هجری که همزمان با قرون وسطی در غرب است پرداخته و روند افول آن را بررسی و آسیب‌شناسی کند.

○ چرخه حیات تمدن اسلامی

بر اساس تحقیق، به طور کلی سه دیدگاه در زمینه چرخه حیات تمدن اسلامی مطرح گردیده است که شرح آن به طور مبسوط در پایان نامه مذکور ارائه شده است. توضیحاتی که در این بخش بیان می‌گردد، برگرفته از مباحث فرهنگ و تمدن اسلامی جناب آقای دکتر ولایتی در شبکه چهارم سیمای جمهوری اسلامی ایران و نیز کتاب ایشان با عنوان «پویایی فرهنگ و تمدن اسلام و ایران» که مطالعه آن به مخاطبان عزیز توصیه می‌گردد.

• نمودار سیر فرهنگ و تمدن اسلامی

شکل ۱: نمودار سیر تاریخی فرهنگ و تمدن اسلامی

شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری ♦ ۷

آنچه در این نمودار قابل مشاهده است، این است که فرهنگ و تمدن اسلامی مسیری مضبوط و دقیق دارد به گونه‌ای که با رسم نمودار آن، شاید بتوان در چند سده و چند هزاره به نقاط مشابه و تقریباً قابل انطباق رسید. مراحل مختلف تمدن اسلامی در این شکل عبارتند از:

مرحله اول: آغاز تاریخ اسلام و فرهنگ و تمدن اسلامی با دعوت پیامبر اکرم (ص) از مکه

مرحله دوم: پایه‌گذاری مدنیت اسلامی با تشکیل حکومت اسلامی در یثرب و تبدیل آن به مدینه النبی

مرحله سوم: گسترش اسلام؛ در دو بخش: بخش اول، در جزیره العرب و بخش دوم، در جهان متمدن آن روزگار، شامل بین النهرین، ایران، روم، مصر، حبشه، هند، ماوراء النهر، چین و ما چین، شمال آفریقا و سرانجام جنوب اروپا اوج این مرحله در سده‌های اول و دوم هجری بود.

مرحله چهارم: مجاور شدن فرهنگ و تمدن نوپای اسلامی با تمدن‌های کهن جهان و کوشش برای شناخت و انتقال آن تمدن‌ها به حوزه تمدن اسلامی؛ این نهضت به شکل جدی از سده دوم آغاز و تا سده‌های سوم و چهارم هجری ادامه یافت. این انتقال تمدن از چند طریق انجام شد:

الف) ترجمه که جدی‌ترین شکل انتقال بود و در تاریخ نام آن را نهضت ترجمه گذاشته‌اند.

ب) تأسیس کتابخانه‌ها و انتقال کتاب‌ها از حوزه‌های تمدنی مجاور به حوزه تمدن اسلامی.

ج) انتقال دانشمندان و به تعبیر امروز «جذب مغزهای متفکر» به مراکز علمی و آموزشی جهان اسلام.

مرحله پنجم: عصر خودجوشی و شکوفایی تمدن اسلامی که از سده سوم آغاز و تا سده پنجم هجری ادامه یافت. در این مرحله از حرکت تمدن‌سازی، معارف اسلامی با محور قرار گرفتن قرآن کریم و استفاده بهینه از علو و معارف انتقالی شکل گرفت. البته باید ذکر نمود که ریاضی، نجوم، فیزیک و پزشکی دوران اوج خود را در همین فاصله زمانی یعنی بین سده دوم تا سده ششم طی کرده‌اند.

مرحله ششم: عصر شکوفایی فرهنگ عمیق اسلامی و ادبیات عرفانی

مرحله هفتم: عصر هنر و معماری که تجلی و پیدایش هنرهای نظیر خوشنویسی، نقاشی و معماری پس از پیدایش و تکمیل علوم عقلی و تجربی و نیز تکمیل معرفت انسان نسبت به هستی صورت می‌پذیرد. هنر نیز از سده‌های پنجم تا ششم رونق داشته است.

مرحله هشتم: عصر رکود؛ مقطع زمانی سده‌های دهم تا سیزدهم هجری. عوامل گوناگونی موجب رکود، پسرفت و انحطاط ملل مسلمان شد؛ برخی عوامل همچون فساد و تجمل و انحطاط اخلاقی، جنبه درونی و دو حمله بزرگ و طولانی صلیبی و مغول از مغرب و مشرق جهان اسلام، توسعه استعمار و هجوم فرهنگی از بیرون بر پیکره تمدن اسلامی لطمه وارد آوردند.

مرحله نهم: عصر اولین تجدید حیات جهان اسلام؛ شجاعت و شمشیر صلاح الدین ایوبی و پایداری ممالیک مصر در کنار تدبیر و قلم خواجه نصیر الدین طوسی، خواجه شمس الدین صاحب دیوان، عطا ملک جوینی، و خواجه

۸ ♦ مدیریت در دانشگاه اسلامی ۲

رشید الدین فضل الله همدانی سبب شد با انتقال میراث باقیمانده فرهنگ و تمدن اسلامی در سرزمین‌های سوخته جهان اسلام، نهال‌های جدیدی سربرآورد و به تدریج درختهای تنومندی شد و امپراتوری عثمانی، سلسله‌ی صفوی و پادشاهی گورکانی سربرآوردند و اوضاع سیاسی جهان اسلام سامانی گرفت.

مرحله دهم: هجوم استعمار و آغاز دومین دوره رکود؛ این پدیده از سده پانزدهم میلادی آغاز شد و در سده نوزدهم میلادی به نقطه اوج خود رسید. استفاده از سلاح گرم و از آن مهلکتر، کوشش آنان برای استحاله فرهنگی و تخریب عقیدتی مسلمانان و دیگر ملل تحت سلطه از ویژگیهای این مرحله بود.

هجوم فکری غرب برای استحاله فرهنگی مسلمانان به منزله یک شوک الکتریکی بر مراکز عصبی جهان اسلام بود، که صرف نظر از عوارض آن، موجب پدید آمدن امواجی حیاتی شد که بعدها پدید آورنده یک سلسله حرکات پیوسته‌ی تاریخی در عرض جغرافیای اسلامی گردید که از آن به بیداری اسلامی یا دعوت برای بازگشت به اسلام تعبیر می‌کنیم که مراحل آن به شرح ذیل می‌آیند؛

مرحله اول: بیداری اسلامی

امیر عبد القادر، سید جمال الدین اسد آبادی، شیخ محمد عبده، سید احمد خان، شیخ فضل الله نوری، عبد الرحمان کواکبی، شیخ شامل، رشید رضا، علامه اقبال لاهوری، سید حسن مدرس، حسن البناء، سید قطب، ابوالاعلا مودودی، سید محسن امین جبل عاملی... و سرانجام امام خمینی، مردم را به بازگشت و احیای اسلام دعوت کرده و مردم هم این دعوت را پذیرفتند و نتیجه‌ی آن، شکل‌گیری یک نهضت فراگیر احیای دین و ارزش‌های دینی در سراسر جهان اسلام شد.

مرحله دوم: تشکیل حکومت اسلامی

پس از عصر دعوت (بازگشت به اسلام)، در هر دو عرصه تسنن و تشیع کوشش‌های نظری و عملی برای تشکیل حکومت اسلامی با قوت آغاز شد که از آن جمله می‌توان به تنویزه کردن تشکیل حکومت اسلامی در عصر جدید توسط آیت‌الله نائینی در کتابی با نام تنبیه الامه و تنزیه المله، طرح شکل امروزی نظریه حکومت اسلامی توسط امام خمینی با طرح موضوع ولایت فقیه، تأسیس حکومت گیلان توسط میرزا کوچک خان جنگلی در چارچوب «حزب اتحاد اسلام» و سرانجام تشکیل حکومت جمهوری اسلامی ایران به عنوان مصداق کامل حکومت اسلامی در عصر حاضر اشاره نمود.

مرحله سوم: گسترش اسلام

پیشرفت سریع اسلام در آمریکا، اروپا و آفریقا در دهه اخیر را می‌توان از نمونه‌های بارز گسترش اسلام، لیکن با اقتضانات زمان ما به شمار آورد.

مرحله چهارم: تجدید بنای فرهنگ و تمدن اسلامی

تألیفات گران‌سنگی چون: جاهلیت قرن بیستم از محمد قطب، آینده در قلمرو اسلام از سید قطب، فلسفه‌ی ما و اقتصاد ما از آیت الله سید محمد باقر صدر، ماذا خسر العالم بانحطاط المسلمین از ابوالحسن ندوی، اصول فلسفه و

شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری ♦ ۹

روش رئالیسم از علامه طباطبایی و آیت الله مطهری، نمونه‌هایی از نظریه پردازی فرهیختگان مسلمان در شکل دهی و دوباره سازی فرهنگ اسلامی است.

• مراکز علمی در تمدن اسلامی

مساجد

تا آغاز قرن چهارم هجری مکانی برای تعلیم و تربیت بود؛ بسیاری از علما و دانشمندان فارغ التحصیلان حلقه های تدریس مساجد بودند.

کتابخانه

تقریباً هر سلسله ای، از خلفای بنی امیه و بنی عباس تا فاطمیان، آل بویه، سامانیان، غزنویان و مغولان، هر کدام در مرکز حکومت خود کتابخانه‌های با شکوهی را تأسیس کردند. این علاقه به کتاب خوانی و ارج نهادن به کتاب در سده چهارم در شکوفایی علمی و فکری و پیدایش نهضت علمی اسلامی تأثیری بس شگرف داشت.

نظامیه

در نیمه دوم سده پنجم هجری، خواجه نظام الملک، وزیر آل اربلان سلجوقی، با ساخت مدارس به نام نظامیه در بغداد و نیشابور و شهرهای دیگر دانشگاه به عنوان سازمان آموزش عالی را به اوج کمال رساند. این مدارس به خاطر توجه ویژه به برنامه مذهبی و مجالس پر شور و عظ و مناظره و مجادلات مذهبی، مورد توجه علما و فقها در سراسر جهان اسلام واقع شد.

منازل علما

پس از تشکیل حکومت اسلامی در مدینه، خانه‌های اصحاب و یاران پیامبر(ص) به عنوان مکمل فعالیتها در مساجد مورد استفاده قرار گرفت؛ اکثر قریب به اتفاق دانشمندانی که غالباً در فاصله زمانی سده سوم تا سده ششم درخشیده‌اند از فارغ التحصیلان مدارس یا مراکز رسمی و معتبر علمی نبوده‌اند و مبانی تحصیلی و پایه‌های علمی خود را در خانه استاد و جایگاههای خصوصی استحکام بخشیده‌اند.

دارالفنون

امیر کبیر به دلیل آشنایی با تاریخ کشور و آگاهی از علل عقب ماندگی جامعه، به جای اعزام محصل به خارج یا حداقل ضمن اعزام محصل به خارج، در داخل مملکت کانونهای آموزشی تأسیس کرد تا به این وسیله بتواند ضمن گسترش علوم و فنون در داخل کشور، نیروی انسانی لازم در عرصه های گوناگون علمی و فنی و نظامی را در خود کشور تربیت کند که از آن جمله می‌توان به تأسیس دارالفنون اشاره نمود. آنچه مهم است اعتقاد وی به لزوم اخذ پدیده‌های نوی غرب و اثرگذاری آنها در ترقی اجتماعی است بدون اینکه جامعه، هویت ملی و دینی خود را از دست بدهد یا خود را وابسته دولتهای استعمارگر بکند. (اقبال قاسمی پویا، ص ۱۳۱-۱۳۸)

۱۰ ♦ مدیریت در دانشگاه اسلامی ۲

○ دانشگاه از دیدگاه امام خمینی (ره)

پس از مرور مباحث مربوط به تمدن اسلامی، آراء و اندیشه‌های بنیان‌گذار انقلاب اسلامی، امام خمینی (ره) در موضوع مورد پژوهش در محورهای اهمیت دانشگاه، ویژگی‌های دانشگاه، محصول دانشگاه و دانشگاه اسلامی ارائه می‌گردد.

• اهمیت و ویژگیهای دانشگاه از دید امام (ره)

در نظر رهبر فقید انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) دانشگاه و دانشگاهیان برجسته‌ترین عناصر جامعه‌اند. اهمیت و جایگاه دانشگاه و ویژگیهای مورد انتظار از آن از دیدگاه به صورت خلاصه در شکل ۲ ارائه شده است.

شکل ۲: دانشگاه در اندیشه امام خمینی (ره)

ویژگی‌های دانشگاه	اهمیت (نقش کلیدی) دانشگاه
۱. اتحاد به جای تشنج	۱. عامل سعادت و تعالی یا ضلالت و گمراهی
۲. استقلال	۲. مرکز رشد فکری جامعه
۳. اصلاحگری به جای افساد و استعمار	۳. تربیت‌کننده جامعه
۴. ایستادگی در برابر اجانب	۴. عامل استقلال یا وابستگی کشور
۵. اهداف عالی به جای مدرک‌گرایی	۵. اثر دانشگاه صحیح و مستقل
۶. توجه به تربیت اخلاقی و استفاده از علمای اخلاق	۶. جلوگیری از انحطاط کشور
۷. جدا نشدن از مردم و مستضعفین	۷. جلوگیری از استثمار کشور
۸. خودکفایی	۸. تحویل رجال بزرگ به کشور که در مقابل چاولگران کشور بایستند.
۹. فضیلت‌گرایی به جای مادی‌گرایی دور از معنویات	۹. شکوفایی استعدادها
۱۰. محیط سالم	
۱۱. مفید بودن برای اسلام و ملت	

• کارکردهای مطلوب و انتظارات بایسته از دانشگاه

امام خمینی (ره) با اشاره به مدل مطلوب دانشگاهی که از آن به عنوان دانشگاه اسلامی نام برده‌اند و ارائه شاخصهای مختلف، کارکرد و خروجی مطلوب دانشگاههای کشور را با دانشگاه غرب زده مقایسه نموده و جهت‌گیری صحیح را در راه پرورش محصول مورد نظر انقلاب اسلامی در راستای تحقق اهداف عالی آن معرفی می‌نمایند. در این بخش خلاصه‌ای از نکات مهم و راهگشای ایشان به شرح ذیل بیان می‌گردد:

- اداره مقدرات کشور

«مقدرات هر کشوری به دست دانشگاه و آنهایی که از دانشگاه بیرون می‌آیند، هست. بنابراین دانشگاه بزرگترین مؤسسه مؤثر است در کشور؛ و بزرگترین مسئولیتها [را] هم دانشگاه دارد. این دو قطب، که عبارت از دانشگاهها و روحانیت، این دو قطب تمام سرنوشت یک ملت را در دست دارند.» (صحیفه امام، ج ۸، ص ۹۳)

«دانشگاه باید اشخاصی را درست کند که مملکت خودش را اداره کند از حیث علمیت. اداره کند از حیث فرهنگ. نه اینکه غایت آمال این باشد، یک چیزی دستش بیاید برود توی یک اداره‌ای بنشیند مهمل. مشغول بشوند برای اصلاح خودشان.» (صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۲۷)

شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری ♦ ۱۱

- انسان سازی به جای انگل سازی

«دانشگاه ما را به جوری دارند بارمی آورند که نمی‌تواند آدم درست کند؛ نمی‌تواند یک نفر انسانی که در مقابل اجانب عرض اندام کند، درست کند. یک جور انگلی درست می‌کنند اینها.» (صحیفه امام، ج ۴، ص ۵۴ و ۵۵)

«دانشگاه در هر کشوری نقششان این است که انسان درست کنند. مأمور ساختن انسان هست دانشگاه. از دانشگاه ممکن است یک انسان پیدا بشود که یک کشور را نجات بدهد و ممکن است که یک انسان پیدا بشود که کشور را به هلاکت بکشد. این نقش مهمی در دانشگاه هست.» (صحیفه امام، ج ۸، ص ۹۳)

- خدمتگزاری ملت

از نظر امام خمینی (ره) مهم این است که خروجی دانشگاه بفهمد که وی با بودجه این مملکت تحصیل کرده‌است، متخصص شده‌است، به مقامات عالی‌ه علم رسیده‌است، و باید برای این مملکت خدمت بکند و برای استقلال این کشور باید خدمتگزار باشد.

- خروجی اسلامی و ضد استعماری

«باید یک مملکتی که عهده دار تربیتش دانشگاه است، چه دانشگاه روحانی و چه دانشگاه شما، عهده دار انسان سازی باشد، که وقتی این جوانها از دانشگاه بیرون آمدند انسان بیرون آمده باشند؛ غربی نباشند؛ اسلامی باشند.» (صحیفه امام، ج ۸، ص ۹۶)

«ما باید سالهای طولانی زحمت و مشقت بکشیم تا از فطرت ثانی خود متحول شویم و خود را بیایم... و تنها مقصودمان تحول انسان غربی به انسانی اسلامی باشد. اگر این مهم را انجام دادیم، مطمئن باشید که هیچ کس و هیچ قدرتی نمی‌تواند به ما ضربه بزند.» (صحیفه امام، ج ۱۵، ص ۴۱۵)

- عالم مؤمن و متقی به جای عالم صرف

«عالم تنها فایده ندارد. عالم وقتی مؤمن شد، عالم وقتی متقی شد، آن است که منشأ خیرات و برکات است. میزان جامعه است که یک جامعه آیا همین طور ما علم به آن تزریق کنیم و با حربه علم، آن به جان مردم بیفتد؛ یا در دانشگاه همچو تهذیب کنیم که علمش را برای نفع جامعه به کار برد.» (صحیفه امام، ج ۷، ص ۴۷۱)

- پیشبرد مقاصد اسلامی و تحقق واقعی اسلام

«... برنامه طولیل المدت برای شما جوانها، برای شما خانمها، برای همه، این است که اگر شماها یک انسان مذهبی باشید مقاصد اسلامی را پیش می‌برید.» (صحیفه امام، ج ۷، ص ۴۶۳)

«این جمهوری اسلامی باید همه چیزش اسلامی باشد، نه اینکه لفظ جمهوری اسلامی و محتوا غیراسلامی و این بسته به عمل همه است، خصوصاً قشر دانشجو و قشر اساتید دانشگاه.» (صحیفه امام، ج ۹، ص ۱)

• دانشگاه اسلامی

حضرت امام خمینی (ره) علاوه بر نقد و بررسی دانشگاههای قبل و بعد از انقلاب، به ارائه راهکار ایجابی در خصوص الگوی دانشگاه مطلوب یعنی دانشگاه اسلامی نیز پرداخته‌اند. از نظر ایشان انقلاب دانشگاه را از خروجی و

۱۲ ♦ مدیریت در دانشگاه اسلامی ۲

کار کردش باید فهمید. در این بخش به معرفی مؤلفه های این الگوی مد نظر رهبر کبیر انقلاب اسلامی که از ترکیب نکات مهم رهنمودهای ایشان در مجلدات ۱۳ تا ۱۸ صحیفه امام خمینی (ره) مضبوط است خواهیم پرداخت:

- آموزشهای متناسب با احتیاجات مملکت

«برنامه ها را خود دانشگاهیها و خود علمای حوزه ها تنظیم کنند، که یک آموزش موافق با احتیاج مملکت، نه یک چیزهایی را بخوانند که اصلاً به درد ما نمی خورد، خیلی از چیزها هست که اصلاً به مملکت مربوط نیست. این معنی انقلاب دانشگاه است.»

- اساتید دانشگاه اسلامی

امام خمینی (ره) در خصوص ویژگیها و وظایف استاد دانشگاه مطلوب، یعنی دانشگاه اسلامی، نکاتی را به شرح ذیل بیان می نمایند:

(۱) متعهد بودن اساتید علوم انسانی به قواعد اسلام و توحید

«علوم انسانی احتیاج به یک انسانهای متعهد دارد. انسانی که تعهد به قواعد اسلام ندارد و تعهد به آن زیربنایی که توحید است ندارد، در علوم انسانی نمی تواند عملی انجام بدهد الا انحراف و این قابل پذیرش نیست.»

(۲) کاری بودن و اهل توطئه نبودن اساتید

«در سایر رشته های دانشگاه [غیر علوم انسانی] اساتید مشغول به کار خودشان باشند و توطئه در کار نباشد.»

(۳) توجه به محیط تعلیم و تعلم بودن دانشگاه

«اساتید محترم دانشگاه توجه داشته باشند که محیط دانشگاه، محیط تعلیم و تعلم است، نه محیط اموری که به کشور ما ضرر می رساند. اگر هر یک از آنها در این حد باشند که فقط مشغول آن تعهدی که استاد دارد باشند، ولو انگیزه آنها با انگیزه های دیگران اختلاف داشته باشد، آنها مورد پذیرش هستند و در دانشگاهها می توانند خدمت بکنند.»

(۴) مستقل بار آوردن دانشجویان

«نظام اسلامی نیازمند اساتید دانشگاهی است که آن اساتید بتوانند مغزهای جوانهای ما را مستقل بار بیاورند.»

(۵) آگاهی بخشی به جوانان در خصوص شرق و غرب

«در صورت مشاهده انحراف و گرایش جوانان به یکی از دو قطب قدرت و مکر، آنان را به توطئه ها و شیطنتها آگاه کنند.»

(۶) تربیت جوانی متعهد به مصالح کشور و آگاه به اهداف اسلام

«جوانانی متعهد نسبت به مصالح کشور و آگاه به اهداف اسلام تحویل جامعه دهند و مطمئن باشند که با این خدمت، استقلال و آزادی کامل میهن عزیزشان تضمین خواهد شد.»

(۷) توجه به تهذیب خود و مسئولیت در پیشگاه الهی

شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری ♦ ۱۳

«همه معلمین در فکر این باشند که خود را مهذب کنند تا حرفشان در دیگران اثر کند. معلمین باید احساس کنند که پیش خدا مسئولند، اگر بچه‌ها بد تربیت شوند اینها هم مسئولند، اگر در این مورد من و شما هم سکوت کنیم مسئولیم.» (صحیفه امام، ج ۱۹، ص ۱۸۹)

- **استقلال و عدم وابستگی به شرق و غرب**

از منظر امام خمینی (ره) معنی اسلامی شدن دانشگاه این است که:

«دانشگاه استقلال پیدا کند و خود را از وابستگی به شرق و غرب جدا کند تا بتوانیم یک مملکت مستقل، یک دانشگاه مستقل و یک فرهنگ مستقل داشته باشیم؛ دانشگاهی صحیح با اخلاقی اسلامی [و] فرهنگ اسلامی.» (صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۲۴۸-۲۵۲)

مسئله استقلال و عدم وابستگی در دیدگاه امام خمینی (ره) آنچنان اهمیت دارد که توصیه می‌نمایند:

«دانشجویانی باید به دانشگاه وارد شوند که وابسته به شرق و غرب نباشند و باید از ورود دانشجویانی که وابسته و خادم شرق و غرب هستند، جلوگیری شود. ایشان عدم توجه به این مسئله را سبب ایجاد انحراف در آینده دانسته و نسبت به عواقب این انحراف هشدار می‌دهند.»

- **الهی بودن**

«آنی که برای ماها فایده دارد این است که ما بخواهیم همین اسلامی بودن را الهی‌اش کنیم، بخواهیم الهی باشد این کار ما، برای خدا کار بکنیم. دانشگاه را باید شما روبه خدا، رو به معنویت ببرید و همه درسها هم خوانده بشود، همه درسها هم برای خدا خوانده بشود. اگر این را توانستید که شما برای این کار بروید و این کار را بکنید، در کارتان موفقید، چه برسید به مقصدتان، چه نرسید به مقصدتان.» (صحیفه امام، ج ۱۹، ص ۴۴۵)

- **ایستادگی همراه ملت در برابر غرب**

«چنانچه ملت ایران در مقابل غرب ایستاد، جوانهای دانشگاهی ما هم همه در مقابلش بایستند.»

- **به سعادت رساندن کشور**

«اگر این احساس پیدا شد و این اساتید دانشگاه باید خودشان را مجهز کنند که این فرزندان ایران، متعهد و در خدمت خود ایران باشند. اگر اینطور بشود، دانشگاه بالاترین مقامی است که کشور ما را به سعادت می‌رساند.» (صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۵۱۰-۴۲۰)

- **پرهیز از زد و خورد مضر عقاید**

«اگر دانشگاههای ما تربیت اسلامی و اخلاق اسلامی داشته باشد، میدان زد و خورد عقایدی که مضر به حال این مملکت است نخواهد شد.»

- **تربیت اسلامی به جای تربیت غربی همگام با تحصیل علم**

«در دانشگاه اسلامی در کنار تحصیل علم باید تربیت اسلامی و قرآنی باشد نه آنکه دانشجویان را به تربیت‌های غربی تربیت کنند. ایشان قرآن را غنی‌ترین کتابهای عالم در تعلیم و تربیت برشمرده اما استفاده مناسب از این

گنجینه غنی را نیازمند تخصص می‌دانند و دانشگاه‌ها را در این امر موظف می‌دانند تا از حوزه‌های علمیه متخصص بیاورند.»

- **خدمت به ملت، نه اجانب**

ایشان ضرر تخصصی که در خدمت اجانب است را از همه چیزها بالاتر دانسته و آن علمی را برای ملتها هلاکت آور برمی‌شمردند و دانشگاه اسلامی را دانشگاهی می‌دانند که:

«باید در احتیاجاتی که ملت دارند، در خدمت ملت باشند، نه در خدمت اجانب؛ چنین دانشگاهی است که می‌تواند به سمتی پیش برود که علومی که در آن تحصیل می‌شود در راه ملت و در راه تقویت ملت و با احتیاج ملت همراه باشد و در این صورت است که حتی می‌توان در آن روی احتیاجاتی که ملت داشته باشد، کرسی علمی ایجاد نمود و اگر اینگونه باشد آنگاه میتوان شاهد بود که دانشگاه خدمتگزار به کشور خود می‌باشد نه اینکه خدمت به دیگران بکند.»

- **خروجی متعهد و دلسوز برای مملکت**

«خروجی دانشگاه اسلامی، باید یک انسان متعهد، یک شخص دلسوز برای مملکت خود بوده و تمام نظرش به این نباشد که منافع خودش را به دست بیاورد. از نظر ایشان از دانشگاه هست که اشخاص متفکر متعهد بیرون می‌آید.»

- **دخالت در سرنوشت کشور**

«همان طوری که یک مجتهد در سرنوشت خودش باید دخالت کند، یک دانشجوی جوان هم باید در سرنوشت خودش دخالت کند.» (صحیفه امام، ج ۱۸، ص ۳۶۸)

- **همراهی با حوزه**

امام خمینی (ره) پیوند دو سنگر مهم حوزه و دانشگاه را، به عنوان دو بال سعادت و تعالی کشور، جهت حفظ کشور ضروری می‌دانند. از منظر ایشان: اگر این دو قشر هماهنگ بشود و اگر صالح بشود این دو قشر دانشمند، کشور ما هیچ نقصی دیگر نمی‌تواند پیدا بکند.

○ **دانشگاه مطلوب از دیدگاه مقام معظم رهبری**

داده‌های جمع‌آوری شده در خصوص رهنمودهای مقام معظم رهبری مدظله العالی بسته به مخاطبان ایشان، در چهار سطح مختلف به شرح ذیل قابل تنظیم است:

۱. رهنمودهای مقام معظم رهبری رهبری به مخاطبان دانشگاهی اعم از اساتید، دانشجویان، فرهنگیان، نخبگان

علمی؛ ۲. رهنمودهای مقام معظم رهبری رهبری خطاب به تشکلهای دانشجویی؛ ۳. رهنمودهای مقام معظم رهبری

رهبری خطاب به مسئولان نظام؛ ۴. رهنمودهای مقام معظم رهبری رهبری در دیدارهای عمومی.

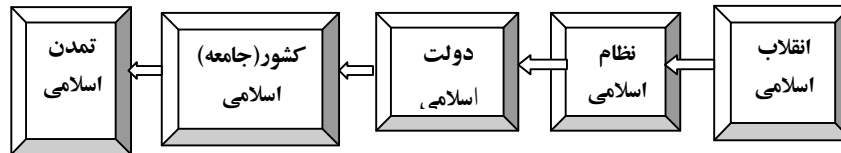
با توجه به اینکه نگاه کلی مقام معظم رهبری در تمامی این رهنمودها به گونه‌ای راهبردی و بلند مدت بوده و

افق و چشم‌انداز اصلی مد نظر ایشان حرکت انقلاب اسلامی به سوی تحقق و شکوفایی مجدد تمدن اسلامی از طریق

ارائه الگوی کشور اسلامی به مردم دنیا به ویژه مسلمانان و مستضعفین است. این حرکت گامهای زیر را شامل می‌شود:

شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری ♦ ۱۵

شکل ۳: سیر حرکت انقلاب اسلامی به سمت احیای تمدن اسلامی

مراحل تئوری داده‌بنیاد، شامل تحلیل داده‌های موجود بر اساس سه روش: کدگذاری باز، محوری و گزینشی و سپس دسته‌بندی کدهای به دست آمده در قالب مفاهیم و مقوله‌ها انجام شد. از آنجا که ارائه داده‌های گردآوری شده که بالغ بر ۸۰۰ رهنمود مختلف ایشان در سطوح مذکور است و نیز بیان مفاهیم و مقوله‌های فرعی به دلیل حجم بالای آن در یک مقاله امکان پذیر نمی باشد، لذا به ارائه کدگذاری گزینشی حاصل از یافته‌ها بر اساس سؤالات اصلی تحقیق بر اساس جهت‌دهی و هدایت ایشان در جهت احیای دوران پرشکوه تمدن اسلامی و ارائه الگوی مطلوب به کشورها و نظامهای جهانی در قالب شکل ۴ اکتفا شده است.

شکل ۴: کدگذاری گزینشی

I. دانشجو	<p>۱. آسیب شناسی افول حوزه؛ ۲. آسیب شناسی تمدن غرب؛ ۳. آسیب شناسی جدایی حوزه و دانشگاه؛ ۴. آسیب شناسی دانشگاه قبل انقلاب؛ ۵. آسیب شناسی دوران گذشته؛ ۶. آسیب شناسی دوپست سال اخیر؛ ۷. آشنایی با تاریخ درخشان گذشته؛ ۸. وظایف خودسازی دانشجوی مطلوب؛ ۹. وظایف علمی دانشجوی مطلوب؛ ۹. وظایف معرفی دانشجوی مطلوب؛ ۱۰. وظایف فرهنگی دانشجوی مطلوب؛ ۱۱. وظایف اجتماعی دانشجوی مطلوب؛ ۱۲. وظایف ارزشی دانشجوی مطلوب؛ ۱۳. وظایف اعتقادی دانشجوی مطلوب؛ ۱۴. وظایف الگویی دانشجوی مطلوب؛ ۱۵. وظایف تاریخی دانشجوی مطلوب؛ ۱۶. وظایف حرکتی دانشجوی مطلوب؛ ۱۷. وظایف دانشجویی مطلوب؛ ۱۸. وظایف معرفی دانشجویی مطلوب؛ ۱۹. توجه به مسائل اصلی کشور؛ ۲۰. توجه به مسائل کلان کشور؛ ۲۱. شاخصهای دانشجویی موفق؛ ۲۲. ویژگیهای جوان امروز ایرانی</p>
II. استاد	<p>۱. وظایف ارزشی استاد مطلوب؛ ۲. وظایف اصلاحگری استاد مطلوب؛ ۳. وظایف تربیتی استاد مطلوب؛ ۴. وظایف دینی استاد مطلوب؛ ۵. وظایف علمی استاد مطلوب؛ ۶. وظایف فرهنگی استاد مطلوب؛ ۷. وظایف سیاسی استاد مطلوب؛ ۸. وظایف معرفی استاد مطلوب؛ ۹. وظایف معنوی استاد مطلوب؛ ۱۰. وظایف هویتی استاد مطلوب</p>
III. فضای دانشگاه	<p>۱. آسیب شناسی افول امت اسلامی؛ ۲. اجزای مجموعه حرکت علمی مطلوب؛ ۳. رسالت اول دانشگاهیان؛ ۴. وظایف ارزشی دانشگاهیان؛ ۵. وظایف اساتید و دانشجویان؛ ۶. مقدمات مرجعیت علمی؛ ۷. لوازم رسیدن جوان به آرمان؛ ۸. منشأ بیداری دانشجویی؛ ۹. لوازم قدرت علمی؛ ۱۰. ویژگیهای ارزشی محیط دانشگاه مطلوب؛ ۱۱. ویژگیهای اسلامی محیط دانشگاه مطلوب؛ ۱۲. ویژگیهای تربیتی محیط دانشگاه مطلوب؛ ۱۳. ویژگیهای انقلابی محیط دانشگاه مطلوب؛ ۱۴. ویژگیهای پالایشی محیط دانشگاه مطلوب؛ ۱۵. ویژگیهای پژوهشی محیط دانشگاه مطلوب؛ ۱۶. ویژگیهای جریانی محیط دانشگاه مطلوب؛ ۱۷. ویژگیهای حرکتی محیط دانشگاه مطلوب؛ ۱۸. ویژگیهای خروجی محیط دانشگاه مطلوب؛ ۱۹. ویژگیهای دینی محیط دانشگاه مطلوب؛ ۲۰. ویژگیهای علمی محیط دانشگاه مطلوب؛ ۲۱. ویژگیهای فرهنگی محیط دانشگاه مطلوب؛ ۲۲. ویژگیهای معرفی محیط دانشگاه مطلوب؛ ۲۳. ویژگیهای معنوی محیط دانشگاه مطلوب؛ ۲۴. شاخصهای توجه به استاد؛ ۲۵. عوامل مؤثر در مهاجرت نخبگان؛ ۲۶. فلسفه وجودی تشکلهای دانشجویی؛ ۲۷. لوازم تجدد و نوگرایی حقیقی و باز کردن میدانهای تازه زندگی؛ ۲۸. وظایف بسیج دانشجویی؛ ۲۹. وظایف تشکلهای دانشجویی؛ ۳۰. وظایف دانشگاهها؛ ۳۱. وظایف دانشگاهیان؛ ۳۲. وظایف علمی دانشگاهیان؛ ۳۳. وظایف همگانی؛ ۳۴. وظایف فرهنگی دانشگاهیان؛ ۳۵. وظایف معرفی دانشگاهیان وظایف</p>
IV. بسترهای پیشرفت انقلاب اسلامی	<p>۱. بسترهای انسانی پیشرفت؛ ۲. بسترهای پیشرفت حوزه؛ ۳. بسترهای فرهنگی پیشرفت؛ ۴. بسترهای فکری پیشرفت؛ ۵. بسترهای معرفی پیشرفت؛ ۶. بسترهای ارزشی پیشرفت؛ ۷. بسترهای اعتقادی پیشرفت؛ ۸. بسترهای اقتدار برای پیشرفت؛ ۹. بسترهای الگویی پیشرفت؛ ۱۰. بسترهای تاریخی پیشرفت؛ ۱۱. بسترهای تحول برای پیشرفت؛ ۱۲. بسترهای حرکتی پیشرفت؛ ۱۳. بسترهای علمی پیشرفت؛ ۱۴. اهمیت حوزویان در پیشرفت ارزش مدار؛ ۱۵. بسترهای بالندگی و ماندگاری تلاشها؛ ۱۶. بسترهای عزت در پیشرفت؛ ۱۷. بسترهای اقتصادی پیشرفت؛ ۱۸. بسترهای ذهنی پیشرفت؛ ۱۹. بسترهای عدالتی پیشرفت؛ ۲۰. وظایف مسئولان در حوزه اقتدار؛ ۲۱. بسترهای مادی پیشرفت؛ ۲۲. لوازم قدرت علمی؛ ۲۳. لوازم نوآوری علمی؛</p>

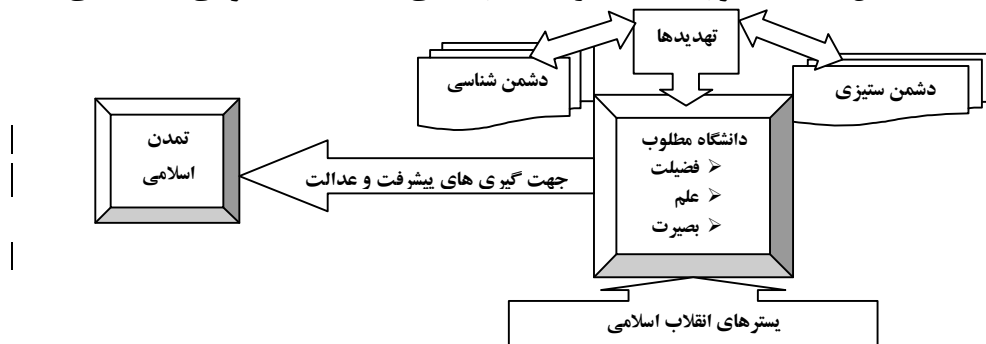
۲۴. لوازم تحقق آرمانهای جوان	
۷. آرمانهای جمهوری اسلامی؛ ۲. جهت گیریهای علمی پیشرفت؛ ۳. جهت گیریهای نسبتی پیشرفت؛ ۴. جهت گیریهای اثباتی پیشرفت؛ ۵. جهت گیریهای ارزشی پیشرفت؛ ۶. جهت گیریهای الگویی پیشرفت؛ ۷. جهت گیریهای انسانی پیشرفت؛ ۸. جهت گیریهای حرکتی پیشرفت؛ ۹. جهت گیریهای سلبی پیشرفت؛ ۱۰. جهت گیریهای فرهنگی پیشرفت؛ ۱۱. جهت گیریهای تاریخی پیشرفت؛ ۱۲. جهت گیریهای معرفتی پیشرفت؛ ۱۳. ترسیم کلی آرمانهای جوان ایرانی؛ ۱۴. خصوصیات جامعه مصور در آرمانگرایی جوان ایرانی؛ ۱۵. سیاستهای تحول؛ ۱۶. آرزوهای جوان ایرانی وظایف حوزه	جهت گیری تمدن اسلامی
۱. آفات حوزه؛ ۲. تهدیدهای آرزویی؛ ۳. تهدیدهای اجتماعی؛ ۴. تهدیدهای ارزشی؛ ۵. تهدیدهای الگویی؛ ۶. تهدیدهای خارجی؛ ۷. تهدیدهای داخلی؛ ۸. تهدیدهای روانی؛ ۹. تهدیدهای سیاسی؛ ۱۰. تهدیدهای علمی؛ ۱۱. تهدیدهای فرهنگی؛ ۱۲. تهدیدهای فکری؛ ۱۳. تهدیدهای مدیریتی؛ ۱۴. تهدیدهای معرفتی؛ ۱۵. تهدیدهای معنوی؛ ۱۶. تهدیدهای مادی؛ ۱۷. تهدیدهای هویتی؛ ۱۸. تهدیدهای داخلی؛ ۱۹. تهدیدهای خارجی؛ ۲۰. دانشگاه نامطلوب؛ ۲۱. خطرات کج فهمی	تهدیدها
۱. دشمن شناسی ارزشی؛ ۲. دشمن شناسی الگویی؛ ۳. دشمن شناسی تبلیغاتی؛ ۴. دشمن شناسی دینی؛ ۵. دشمن شناسی سیاسی؛ ۶. دشمن شناسی علمی؛ ۷. دشمن شناسی فرهنگی؛ ۸. دشمن شناسی فکری؛ ۹. دشمن شناسی معرفتی؛ ۱۰. دشمن شناسی معنوی	دشمن شناسی
۱. دشمن ستیزی استقامتی؛ ۲. دشمن ستیزی اعتقادی؛ ۳. دشمن ستیزی الگویی؛ ۴. دشمن ستیزی دینی؛ ۵. دشمن ستیزی علمی؛ ۶. دشمن ستیزی فکری؛ ۷. دشمن ستیزی فرهنگی؛ ۸. دشمن ستیزی ارزشی؛ ۹. دشمن ستیزی معنوی؛ ۱۰. دشمن ستیزی تقابلی؛ ۱۱. دشمن ستیزی توسعه ای؛ ۱۲. دشمن ستیزی معرفتی	دشمن ستیزی

با بررسی دقیق مفاهیم، مقوله‌ها و محورها و کدهای حاصله، نهایتاً تمامی کدها ما را به سه رکن ریشه‌ای دانشگاه مطلوب در نظامی اسلامی رهنمون می‌سازد که عبارت است از: فضیلت، علم و بصیرت. بر این اساس، شایستگیهای محوری که سبب تمایز دانشگاه اسلامی با دیگر دانشگاههاست، عبارتند از:

۱. جهاد علمی و عملی؛ ۲. تهذیب، معنویت و تربیت صحیح؛ ۳. بصیرت افزایی؛ ۴. حضور با انضباط در صحنه‌های نظام؛ ۵. نقش آفرینی در سازندگی آینده آن

با توجه به اینکه انقلاب اسلامی از نظر ذات و هویت، در تعارض با استکبار و استعمار است بنابراین، همیشه تهدیدهایی در مسیر حرکت آن وجود داشته است؛ چه از جانب دشمن درونی و چه از جانب دشمن بیرونی. از این رو، شناخت تهدیدها، دشمن شناسی و توجه به نشانه‌های آن و مقابله با دشمن و شناخت مؤلفه‌های دشمن ستیزی بر رهروان راه انقلاب، به ویژه دانشگاهیان به عنوان قشر نخبه جامعه ضروری است. با توجه به موارد حاصله از کد گزاریهایی صورت گرفته، می‌توان جایگاه دانشگاه مطلوب نظام اسلامی را با توجه به رهنمودها و اندیشه‌های مقام معظم رهبری در شکل به نمایش گذارد:

شکل ۵: دانشگاه مطلوب در جایگاه حرکت انقلاب اسلامی به سمت احیای شکوفایی تمدن اسلامی

شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری ♦ ۱۷

▪ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری تحقیق

○ دانشگاه در نگاه امام خمینی (ره)

با توجه به یافته‌های تحقیق در خصوص دانشگاه مطلوب از دیدگاه امام خمینی (ره)، مشخص گردید که ایشان با تبیین دانشگاه صحیح و مستقل و آثار آن، خروجی مطلوب دانشگاه را «عالم متقی» دانسته و بر نقش اساتید نه تنها در بعد تدریس بلکه به عنوان مربی و تربیت‌کننده دانشجویان در جهت تحقق این اهداف تأکید ویژه‌ای نموده‌اند. ایشان بر این اساس و با تکیه بر جهت‌گیریهای الهی انقلاب اسلامی متکی بر اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله به تبیین الگوی دانشگاه مطلوب انقلاب اسلامی با عنوان «دانشگاه اسلامی» پرداخته‌اند. علاوه بر این، امام خمینی (ره) همواره بر نقش حوزه و دانشگاه و ضرورت ارتباط بین آنها به عنوان دو بال مهم کشور تأکیدات فراوان نموده‌اند که این نشانگر نقش مکملی این دو بال در تحقق مقاصد والای نظام اسلامی است. شکل ۶ به جمع‌بندی این رهنمودها می‌پردازد:

شکل ۶: دانشگاه در دیدگاه امام خمینی (ره) از نگاه کلی

اهمیت (نقش کلیدی) دانشگاه	ویژگی‌های دانشگاه	محصول دانشگاه	دانشگاه اسلامی
۱. عامل سعادت و تعالی یا ضلالت و گمراهی	۱. اتحاد به جای تشنج ۲. استقلال	۱. اداره مقدرات کشور	۱. آموزشهای متناسب با احتیاجات مملکت ۲. اساتید دانشگاه اسلامی (تعهد اساتید علوم انسانی به اسلام، اهل کار و عدم توطئه بودن، توجه به محیط تعلیم و تعلم دانشگاه، مستقل بار آوردن دانشجویان، آگاهی بخشی به جوانان در خصوص شرق و غرب، تربیت جوانی متعهد به مصالح کشور و آگاه به اهداف اسلام، توجه به تهذیب خود و مسئولیت در پیشگاه الهی)
۲. مرکز رشد فکری جامعه	۳. اصلاحگری به جای افساد و استعمار	۲. انسان‌سازی به جای انگل‌سازی	۳. استقلال و عدم وابستگی به شرق و غرب
۳. تربیت‌کننده جامعه	۴. ایستادگی در برابر اجانب	۳. خدمتگراری ملت	۴. الهی بودن
۴. عامل استقلال یا وابستگی کشور	۵. اهداف عالی به جای مدرک گرایی	۴. خروجی اسلامی و ضد استعماری	۵. عالم مؤمن و نقی
۵. اثر دانشگاه صحیح و مستقل	۶. توجه به تربیت اخلاقی و استفاده از علمای اخلاق	۵. عالم مؤمن و نقی	۶. الهی بودن
۶. جلوگیری از انحطاط کشور	۷. جدا نشدن از مردم و مستضعفین	۶. به جای عالم صرف	۷. پرهیز از زد و خورد عقاید
۷. جلوگیری از استعمار کشور	۸. خودکفایی	۶. پیشبرد مقاصد اسلامی و تحقق واقعی اسلام	۸. تربیت اسلامی به جای تربیت غربی
۸. تحویل رجال بزرگ به کشور که در مقابل چپاولگران کشور بایستند.	۹. فضیلت‌گرایی به جای مادی گرایی دور از معنویات	۹. خدمت به ملت نه اجانب	۹. خدمت به ملت نه اجانب
۹. شکوفایی استعدادها	۱۰. محیط سالم ۱۱. مفید بودن برای اسلام و ملت	۱۰. خروجی متعهد و دلسوز برای مملکت ۱۱. دخالت در سرنوشت کشور ۱۲. همراهی با حوزه	۱۰. خروجی متعهد و دلسوز برای مملکت ۱۱. دخالت در سرنوشت کشور ۱۲. همراهی با حوزه

▪ دانشگاه مطلوب با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری

نتایج حاصله از گردآوری و تحلیل داده‌های مرتبط با رهنمودهای مقام معظم رهبری، با استفاده از روش تئوری داده بنیاد را می‌توان در قالبی فشرده و راهبردی تحت عنوان بیانیه مأموریت دانشگاه مطلوب نظام جمهوری اسلامی ایران در قالب اهمیت علم و دانشگاه، وظایف دانشجو، وظایف استاد و ویژگی‌های لازم برای فضای حاکم، خلاصه و جمع‌بندی کرد و بر اساس شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب در نظام اسلامی، سیاست‌های کلان دانشگاه را استخراج و پیشنهاد نمود. در این بخش و با هدف جمع‌بندی نتایج تحقیق، به این دو موضوع مهم پرداخته می‌شود:

۱. بیانیه مأموریت دانشگاه مطلوب؛ ۲. نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران

نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران نظامی فرهنگی است که بر پایه انقلابی فرهنگی و با هدایت رهبری فرهنگ‌ساز به وجود آمده است. از این‌رو در این نظام، فرهنگ به عنوان اصل و بستر دیگر حوزه‌ها به حساب می‌آید. فرهنگ این نظام عامل اصلی هویت‌بخشی به اعضای آن و موجب عزت و سربلندی مردم آن است.

• چشم‌انداز

ساختن کشوری که بتواند در دنیا الگو باشد؛ «لتكونوا شهداء على الناس». آن چنان بالا قرار گیرید که بتوانید ناظر بر همه‌ی عالم باشید؛ آن هم بر همه‌ی روشها، بر همه‌ی تمدن‌ها و مدنیته‌ها

• مسیر پیشرفت

این نظام در راستای دستیابی به چشم‌انداز خود، از مسیر حرکت انقلاب اسلامی، تشکیل نظام اسلامی، تشکیل دولت اسلامی، تشکیل کشور اسلامی و شکل‌دهی به دنیای اسلام در قالب تمدن اسلامی حرکت خواهد نمود.

• اهمیت علم

امروز در کشور ما، یکی از فزاینده‌ترین حتمی‌ها برای این نسل - که در درجه‌ی اول هم این فریضه بر دوش دانشگاهی‌هاست - عبارت از تقویت بنیه‌ی علمی کشور است. اگر برای یک کشور، عزت و آبرو و رفاه و اقتدار جهانی و پیشرفتهای علمی بخواهیم، باید از طریق علم وارد شویم. بخصوص به دلیل عقب ماندگی‌های دوران اخیر، قطعاً علم یک شرط لازم بسیار مهم است که باید در کشور پیش برود. امروز اگر برای علم سرمایه‌گذاری و مجاهدت و تلاش نکنیم، فردای ما، فردایی تاریک خواهد بود. اگر امروز کشوری از لحاظ علمی پیشرفت نکند، نه اقتصادش پیشرفت خواهد کرد، نه اقتدار جهانش پیشرفت خواهد کرد و نه زندگی مردم پیش خواهد رفت.

• اهمیت دانشگاه

دانشگاه، نقطه‌ی اساسی هر جامعه و کشوری است. دانشگاه نه تنها مرکزی برای فراگرفتن دانش، که عرصه‌ی برای پرورش اصیلترین نیروهای اداره‌ی کشور است. اگر دانشگاه اصلاح بشود، آینده‌ی آن جامعه اصلاح خواهد شد. اگر دانشگاه فاسد بشود، سرنوشت آن جامعه فساد است.

امروز کشور به دانشگاهی که حقیقتاً اسلامی باشد، نیازمند است. چنین دانشگاهی است که کشور را آباد می‌کند و به نظام اسلامی آبرو می‌بخشد و به پیشرفت توأم علم و اخلاق در جهان کمک می‌کند. در دانشگاه

شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری ♦ ۱۹

اسلامی علم با دین، و تلاشگری با اخلاق، و تضارب افکار با سعی صدر، و تنوع رشته‌ها با وحدت هدف، و کار سیاسی با سلامت نفس، تعمق و ژرف‌نگری با سرعت عمل، و خلاصه دنیا با آخرت همراه است. دانشگاهی که در آن، علم یک ارزش حقیقی است و آدم علم را برای گردهی نانی که از آن طریق می‌شود به دست آورد، تحصیل نمی‌کند. امروز انتظار کشور از دانشگاه این است که مغزهای متفکر استاد و دانشجو، بسیاری از مفاهیم حقوقی، اجتماعی و سیاسی را که شکل و قالب غربی آنها در نظر بعضی مثل وحی مُنزل است و نمی‌شود درباره‌اش اندک تشکیکی کرد، در کارگاه‌های تحقیقاتی عظیم علوم مختلف حلاجی کنند؛ روی آنها علامت سؤال بگذارند؛ جزئیات را بشکنند و راه‌های تازه‌ای بیابند؛ هم خودشان استفاده کنند و هم به بشریت پیشنهاد کنند. دانشگاه باید بتواند یک جنبش نرم‌افزاری همه‌جانبه و عمیق در اختیار این کشور و این ملت بگذارد تا کسانی که اهل کار و تلاش هستند، با پیشنهادها و با قالبها و نوآوریهای علمی خودی، بتوانند بنای حقیقی یک جامعه‌ی آباد و عادلانه‌ی مبتنی بر تفکرات و ارزشهای اسلامی را بالا ببرند.

• ارکان دانشگاه مطلوب

در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران رکن اصلی و اساسی دانشگاه، دانشجو بوده و سایر عناصر موجود در دانشگاه از جمله استاد و ... همگی برای تربیت دانشجو در جهت خدمت به اهداف عالی نظام فعالیت می‌نمایند. استاد نیز به عنوان پرچمدار علمی کشور از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. فضای حاکم بر دانشگاه که تحت تأثیر انقلاب اسلامی متحول گردیده و در جهت تعمیق فرهنگ خودباوری و اعتماد به نفس عناصر سازنده کشور قرار گرفته است، اهمیت شایانی در دانشگاه مطلوب خواهد داشت.

• وجه تمایز از دیگر دانشگاه‌های دنیا

علم باید در کنار اخلاق، و پیشرفت صنعتی و علمی و مادی در کنار رشد اخلاقی باشد. توجه به خدا هم مایه‌ی اصلی رشد اخلاقی به حساب می‌آید.

• مأموریت‌ها

دستیابی به دانشگاه مطلوب بر پایه انجام سه مأموریت اصلی دانشگاهی صورت می‌گیرد:

۱. وظایف و انتظاراتی که بر عهده دانشجو می‌باشد؛ ۲. وظایف و انتظاراتی که بر عهده استاد دانشگاه است؛ ۳. مؤلفه‌های لازم برای شکل دهی فضای مطلوب حاکم بر دانشگاهها

• ظرفیت‌ها و منابع موجود برای اجرای مأموریت‌ها

جمهوری اسلامی ایران سرزمینی است که از ظرفیت‌های گسترده‌ای برای ارتقای تمدنی برخوردار است. این ظرفیت‌ها را می‌توان در استعدادها و توانایی‌های مردمان این سرزمین، تاریخچه غنی علمی و فرهنگی، تنوع گسترده فرهنگی و حضور پربار نسل جوان در عرصه‌های مختلف آن جستجو نمود.

• شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب در نظام اسلامی

۲۰. مدیریت در دانشگاه اسلامی ۲

دانشگاه مطلوب در نظامی اسلامی، دانشگاهی است که بر سه رکن فضیلت، علم و بصیرت استوار است و شایستگیهای محوری که سبب تمایز دانشگاه اسلامی با دیگر دانشگاههاست عبارتند از:

۱. جهاد علمی و عملی؛ ۲. تهذیب، معنویت و تربیت صحیح؛ ۳. بصیرت افزایی؛ ۴. حضور با انضباط در صحنه‌ها؛ ۵. نقش آفرینی در سازندگی آینده نظام

○ سیاست‌های کلان دانشگاه مطلوب در نظام اسلامی

● سیاست‌های دانشگاه مطلوب در حوزه دانشجو

- جهاد علمی و عملی

- (۱) توجه به شور و نشاط و خلاقیت و آرمانگرایی در کنار طلب علم
- (۲) پیگیری تحصیل، تهذیب و ورزش به عنوان شاخص‌های موفقیت
- (۳) تلاش و مجاهدت علمی و عملی برای ساختن کشور
- (۴) حداکثر اهمیت دادن به درس خواندن در محیط دانشگاه، علم، کار عملی و تحقیقی، شکوفا کردن و رشد دادن استعدادها و روحیه‌ی انقلابی و اسلامی

- (۵) دوست داشتن و ارزش دانستن علم و مایه گذاشتن حقیقی از نیروی جوانی در کار تحصیل
- (۶) درس خواندن و تلاش برای خدا و با نیت خالص در خط اسلام، در جهت عظمت کشور و بلند کردن پرچم اسلام و بیدار کردن ملت‌های عالم و روح بخشیدن به این دنیای مرده توسط دست‌های استکباری

- تهذیب، معنویت و تربیت صحیح

- (۱) پرداختن به خودسازی اخلاقی و ایمان الهی معنوی به عنوان مهم‌ترین عامل در زندگی
- (۲) گنجاندن تقوا، بازگشت به خدا و جهاد اکبر در وجود و زندگی برای حفظ روح مبارزه و ایستادگی در مقابل دشمن

- بصیرت افزایی

- (۱) کسب قدرت تحلیل سیاسی و هوشیاری نسبت به حوادث و رخدادها جهت فریب نخوردن و عدم خروج از صحنه با ابزار دین

- (۲) شناخت احتیاج کشور به جوانان و آماده کردن خود برای آینده

- (۳) تلاش و همکاری برای پُر بار کردن نظام و فکرها و دست‌های گرداننده‌ی آن

- (۴) احساس مسؤلیت همیشگی نسبت به مسائل انقلاب و خود را از مسائل انقلاب برکنار ندانستن

- (۵) جهت فکری و سیاسی و انقلابی دانشگاه که به علم هم جان و روح و جهت خواهد داد.

- (۶) شناخت درست انقلاب با ریشه‌ها و مبانی فکری و منطقی آن و ذخیره آن برای صحنه‌های مبارزه در مقابل

تهدیدها و سازندگی

- (۷) نفوذ و رسوخ انقلاب با همه‌ی وجود، تا اعماق وجود

- (۸) ارتباط نزدیک با آثار شهید مطهری جهت کسب بینش وسیع و نوین

شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری ♦ ۲۱

- ۹) انس با کتاب و انس با تعلیم و تعلم
 - ۱۰) ضرورت یادگیری تاریخ برای تشخیص درست اوضاع زمانه و فهم جایگاه خود
 - ۱۱) آگاهی از نقشه‌ها و هزینه‌های استکبار برای بیرون راندن جوانان از صحنه
 - ۱۲) دشمن‌شناسی، عدم غفلت از دشمن، شناخت غریبه‌ها در لباس خودی و دیدن دست‌های پنهان
 - ۱۳) فهم عمیق و درست از مفاهیم استکبار و مبارزه و درست شکافتن آن در بحث‌های دانشجویی
 - ۱۴) مواظب‌دام‌های اختاپوس خطرناک احزاب و گروه‌های مختلف بودن
 - ۱۵) انس با نهج‌البلاغه و صحیفه سجادیه و تدبیر در آنها جهت کسب بصیرت
 - ۱۶) اهمیت دادن به تفکرات اسلامی و کار اسلامی به عنوان تفکر هدایتگر
 - ۱۷) پرهیز شدید از سطحی‌اندیشی و ضرورت تعمق و تدقیق
 - ۱۸) اندیشیدن در خصوص سرنوشت کشور
 - ۱۹) دیدن حوادث و خصومت‌هایی که نسبت به کشور در دنیا سازماندهی می‌شود و جوشیدن و خروشیدن نسبت به آنها
 - ۲۰) از یاد نبردن سختی‌هایی که جوانان قبل از انقلاب تحمل کردند.
 - ۲۱) ضرورت وجود روح هادی به صراط مستقیم در تمامی فعالیتها
 - ۲۲) انجام فعالیت‌های دانشگاهی با نیت خالص به صورت منتظم، هوشمندانه، همراه با حکمت و کاردانی و به دور از جنجال‌های بیهوده و تعارض‌های بدفرجام
 - ۲۳) مقابله با جنگ فرهنگی از طریق روش‌های فرهنگی
- حضور با انضباط در صحنه‌ها**
- ۱) پیشتازی و پیشگامی در حرکت انقلابی و خود را شایسته و صالح برای مسؤولیت‌های بزرگ قرار دادن
 - ۲) حضور و آمادگی در همه‌ی میدانها با انضباط
 - ۳) ایجاد مصونیت در مقابل یأسی که دشمن می‌خواهد به جوانها تلقین و تزریق کند.
 - ۴) جدانشدن از خیل عظیم مردم همیشه حاضر در صحنه‌های انقلاب و کمک به رشد و آگاهی و با سواد شدن آنان
 - ۵) اثرگذاری فکری و روانی و فعال بودن در محیط و امر به معروف و نهی از منکر زبانی
 - ۶) ارتباطات روشنگر با اعضای خانواده و دوستان و سهمیم بودن در مسائل کشور و مسائل جامعه
 - ۷) حفظ حضور دانشجویی در دانشگاه‌ها به صورت قوی و با خط درست
 - ۸) حفظ یکپارچگی و جلوگیری از تلقی نامهای گوناگون، به معنای جهتگیریهای گوناگون و رو به روی هم قرار گرفتن نیروهایی که باید به سمت دشمن بایستند و موضع بگیرند.
- نقش آفرینی در سازندگی آینده نظام**
- ۱) توجه به نسخه انقلاب، ارزشهای انقلاب و نظام جمهوری اسلامی برای ساختن ایران

۲۲ ♦ مدیریت در دانشگاه اسلامی ۲

- (۲) تلاش برای عزت بخشیدن به اسلام و استقلال بخشیدن همه جانبه به ایران اسلامی
- (۳) ساختن ایران اسلامی آن‌چنان که برای اسلام موجب آبرو بشود.
- (۴) در خدمت هدفهای نظام قرار گرفتن
- (۵) نقش آفرینی در سازندگی آینده و ترسیم حرکت عمومی جامعه، به عنوان طبقه‌ی پیشرو و پیشاهنگ و زبده و بانشاط پیکره‌ی اجتماع
- سیاست‌های دانشگاه مطلوب در حوزه استاد
- (۱) ضرورت داشتن حمیت و غیرت دفاع از کشور و ملت و آرمانها و ارزشهای ملی و دینی
- (۲) دشمن را بر خودی ترجیح ندادن و خود را در اختیار دشمن ملت قرار ندادن
- (۳) عدم تغییر فضای انقلابی و اسلامی در دانشگاه
- (۴) مؤمن و دلسوز بودن. اگر دین هم ندارد، اگر به ارزشهای اسلامی هم اعتقاد ندارد، لاقفل دلش بخواهد که برای میهنش مفید و مؤثر باشد.
- (۵) قصد تربیت دانشجو با اخلاق صحیح و سوق ندادن او به سوی فساد اخلاق
- (۶) پرورش دانشجو با روحیه‌ی کار، استقلال و علم‌طلبی نه با روحیه‌ی مدرک‌طلبی
- (۷) تربیت دانشجو با آموزش، پرورش، توسعه‌ی علم و تحقیق
- (۸) اهتمام ورزیدن به کار فرهنگی به معنای واقعی کلمه
- (۹) توجه به چستی ماده آموزش، جهت و هدف آن و سمت و سوی تعلیم و تربیت
- سیاست‌های دانشگاه مطلوب در حوزه فضای حاکم بر دانشگاه
- جهاد علمی و عملی
- (۱) اتکای به خود و مبتکر و خلاق و کاوشگر بودن در عین بالاترین بهره‌ی ممکن را از دانش پیشرفته‌ی جهان بردن
- (۲) ضرورت ایجاد مراکز خاصی برای استعدادهای درخشان در دانشگاهها
- (۳) ضرورت توجه به نواندیشی علمی به عنوان وظیفه‌ی آرمانی و اهمیت والای آن نسبت به انتقال علم
- (۴) ضرورت پرهیز از تحجّر، ایستایی و پایبند بودن به جزمی‌گراییهایی که بر انسان تحمیل شده - بدون این‌که منطق درستی به دنبالش باشد.
- (۵) مخاطب نو اندیشی علمی اساتید، دانشجویان و کل محیط علمی هم است.
- (۶) ضرورت کسب لوازم نوآوری علمی که عبارتند از قدرت علمی و جرأت علمی.
- (۷) ضرورت ایجاد قدرت سؤال و ایجاد خدشه در متون فرنگی و خارجی به جای تکرار، خواندن، حفظ و تعلیم و تعلم بر اساس آن

شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری ♦ ۲۳

۸) ضرورت همراهی علم با روحهای قوی و استوار و کارآمدی که جرأت پیشبرد علم را داشته باشند در روند تعالی خود

- تهذیب، معنویت و تربیت صحیح

- ۱) جهت‌گیری‌ها در مسیر شهدا
- ۲) حفظ جهت‌گیری انقلاب یعنی خودباوری، ابتکار، استقلال، پابندی به ارزشهای اسلامی، جهاد علمی، آزادی از اسارت و تبعیت و تلاش برای شکوفا شدن استعداد علمی و فکری نسل جوان بالنده‌ی کشور
- ۳) کاملاً اسلامی بودن اساس و روش و سیستم روش حاکم بر دانشگاه و روابط
- ۴) پرورشگاه متخصصان مسلمان و متعهد
- ۵) اصالت دادن مدیریت‌ها و دانشجویان و استادان در دانشگاه به اسلام و رعایت احکام اسلام
- ۶) مورد مسابقه قرار گرفتن ارزشهای اسلامی در دانشگاه
- ۷) غریب نبودن اسلام در دانشگاه و انگشت‌نما نبودن عمل و تعهد اسلامی
- ۸) ضرورت دینی بودن محیط دانشگاه و احساس متدینین در خصوص کمک فضای عمومی آن به آنها
- ۹) حرکت یکپارچه و متحد جوانان انقلابی و مسلمان با فکر اسلامی جهت انقلابی در محیط دانشگاه، و اسلامی کردن محیط دانشگاه
- ۱۰) امکان حضور تمام در محیط دانشگاه به شرط اهل دین و معنویت بودن

- بصیرت‌افزایی

- ۱) همت تجمعه‌ها و تشکلهای دانشجویی در مسلمان کردن و انقلابی کردن عناصر گوناگون، پیش بردن آنها و تهذیب اخلاق و عمق یافتن بنیانهای اخلاقی و انقلابی در آنها
- ۲) اجتناب تشکلهای دانشجویی از الگوگیری از بیرون
- ۳) اجتناب تشکلهای اسلامی دانشگاهها و همچنین نهادهای فرهنگی از با هم درافتادن، کارهای هم را خشی کردن، به هم پریدن، انتقام‌کشی کردن و با بداخلاقی با هم برخورد نمودن
- ۴) اجتناب تشکلهای دانشجویی از برگزاری اجتماعات همزمان در یک دانشگاه
- ۵) جلوگیری از بازی با عنصر دانشجویی و تخریب هویت دانشجویی و مجموعه‌ی دانشجویی به دلیل درگیری با هم
- ۶) ضرورت بحثهای دانشجویی جستجوگر و کاوشگر نه بحثهای فرمایشی، باز، قابل کشش، قابل انعطاف، قابل کم و زیاد شدن باشد جهت افزایش قدرت تحلیل سیاسی دانشجویان
- ۷) ضرورت شناخت ویژگیهای حرکت دانشجویی:

الف) آرمانگرایی در مقابل مصلحت‌گرایی؛ ب) صدق و صفا و خلوص؛ ج) آزادی و رهایی از وابستگیهای گوناگون حزبی و سیاسی و نژادی و امثال؛ د) مبتنی بر اشخاص نبودن؛ ه) حساسیت منفی در مقابل مظاهری که

از نظر فطرت انسانی زشت است - مثل ظلم، زور گویی، تبعیض، بی عدالتی، تقلب، دورویی و نفاق - حساسیت منفی دارد و دفع آن؛ و) حاکمیت منطق، تفکر، بینش، تحصیل، میل به فهمیدن و تدقیق در کنار احساسات. (۸) ضرورت پرهیز و جلوگیری از آفات جنبش دانشجویی:

الف) طمع ورزی عناصر و مجموعه‌های ناباب به آن و قصد سوءاستفاده از آن؛ ب) دور شدن از آرمانها؛ ج) سطحی شدن؛ د) به دام احزاب و گروهها افتادن.

(۹) ضرورت ایجاد یک خود آگاهی جمعی در همه‌ی محیطهای علمی نسبت به فرهنگ وارداتی و تحکم‌آمیز و زورگویانه‌ی غربی

(۱۰) ضرورت آگاهی بخشی به محیط دانشگاه و جوان دانشجوی جهت مواظب تئوریهای وارداتی غربی که هیچ هدفی جز حفظ آن روابط تحکم‌آمیز غرب با کشورهایی از قبیل کشور ما را ندارد، بودن

(۱۱) ضرورت اصولی، اعتلاطلب، رو به مردم، فعال و از لحاظ علمی و فکری پُرنشاط بودن دانشگاه و دائماً نردبان تعالی را طی کردن و پیشرفت آن

(۱۲) اجتناب از محافظه‌کاری و اکتفا موجودی کنونی فکر، فرهنگ و معرفت و نداشتن همت و بلندپروازی در همه‌ی زمینه‌های فکر و فرهنگ به عنوان قتلگاه انقلاب

(۱۳) ضرورت توجه به محصول دانشگاه که باید انقلابی مثبت، انقلابی فعال، انقلابی مسؤول، انقلابی متعهد و امیدوار باشد. انقلابی مثبت حتی اگر هیچ‌کاره هم باشد، خودش را مسؤولترین افراد می‌داند و وارد میدان می‌شود.

(۱۴) ضرورت شناخت بیداری دانشجویی، یا جنبش دانشجویی، یا حرکت دانشجویی به عنوان پدیده‌ی ذاتاً دانشجویی بسیار مهم و درعین حال بسیار مبارکی که در صورتی که از آن استفاده نشود و یا بد استفاده شود، بسیار خطرناک خواهد بود.

- حضور با انضباط

ضرورت وجود روابط حسنه بین گروههای دانشجویی معتقد به اصول واحد با هر سلیقه‌ای

- نقش آفرینی در سازندگی آینده نظام

باز بودن در دانشگاه به روی مردم باز و محصور نبودن دانشجوی در محیط دانشگاه

شایستگی‌های محوری دانشگاه مطلوب با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری ♦ ۲۵

منابع و مآخذ

- قرآن کریم؛
- نرم افزار حدیث ولایت؛ مجموعه رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت الله خامنه ای مدظله العالی، مؤسسه تنظیم و نشر آثار مقام معظم رهبری، تهران
- نرم افزار صحیفه امام؛ مجموعه رهنمودهای رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی(ره)، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)
- ایمان، محمدتقی، (۱۳۸۸) مبانی پارادایمی روشهای تحقیق کمی و کیفی در علوم انسانی، تهران: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
- دانایی فرد، ح، الوانی، س.م، آذر، ع، (۱۳۸۳)، روش‌شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع. تهران: انتشارات صفار-اشراقی
- ریچارد فرای، (۱۳۶۵)، بخارا دستاورد قرون وسطی، ترجمه محمد محمودی، چاپ دوم: تهران، انتشارات علمی و فرهنگی
- فصلنامه تاریخ اسلام، ۱۳۷۹، شماره ۴، زمستان
- جعفریان، رسول، کتاب ماه تاریخ و جغرافیا، ش ۱۰۷-۱۰۸
- چیت سزایان، امیرحسین، (۱۳۸۸)، آموزش عالی در گستره تاریخ و تمدن اسلامی، تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی
- سردار، ضیاء الدین، ترجمه علی اصغر شیری، میراث اسلامی در گذشته و حال
- علوی، سید علی - محجوب جهرمی زهرا، (۱۳۸۵)، توفیق طلبی در تمدن ایران اسلامی، تهران: سمت
- علی شیری، محمد مهدی، (۱۳۸۸)، تدوین بیانیه ماموریت و سیاست‌های کلان فرهنگی جمهوری اسلامی ایران بر مبنای بیانات مقام معظم رهبری؛ حضرت آیت الله خامنه‌ای مد ظله، تهران، دانشگاه امام صادق(ع)
- قاسمی پویا، اقبال، (۱۳۷۷)، قاجاریه بانیان و پیشروان، چاپ اول، تهران: مرکز نشر دانشگاهی
- قضاوی زاده، مهدی، (۱۳۸۷)، الگوی پژوهشی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) در جایگاه مرجعیت علمی مبتنی بر مکتب علمی امام صادق (علیه السلام)، تهران، دانشگاه امام صادق(ع)

- لوبون، گوستاو، (۱۳۸۷)، **تمدن اسلام و عرب**، ترجمه محمد تقی فخرداعی گیلانی، تهران: دنیای کتاب
- متز، آدام، ترجمه علی رضا ذکاوتی قراگزلو، (۱۳۸۷)، **تمدن اسلامی در قرن چهارم هجری**، تهران: امیرکبیر
- ولایتی، علی اکبر، (۱۳۸۴)، **پویایی فرهنگ و تمدن اسلام و ایران**، تهران: وزارت امور خارجه
- ولایتی، علی اکبر، (۱۳۸۹)، **مباحث فرهنگ و تمدن اسلامی**، شبکه چهارم سیمای جمهوری اسلامی ایران

- Kourdi, Jeremy 2003, **“Business Strategy:A Guide to Effective Decision-Making”**, THE Economist: Profile Books.
- Campbell David, Stonehouse George, Houston Bill 2002, **“Business Strategy: An Introduction”**, Butterworth-Heinemann, 2nd ed.
- Corbin, J. M., & Strauss, A. L. (1998). **“Basics of Qualitative Research: Techniques and procedures for developing grounded theory”**. SAGE.
- Creswell, J. W. (2008). **“Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches”**. Sage
- Glaser, B. G. (1978). **“Theoretical Sensitivity: Advances in the Methodology of Grounded Theory”**. Sociology Press.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). **“The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research”**. Aldine Pub. Co.
- Johnson Gerry, Scholes Kevan, Whittington Richard 2005, **” Exploring Corporate Strategy”**, Prentice Hall, 7th ed.
- Johnson Gerry, Langley Ann, Melin Leif, Whittington Richard 2007, **“Strategy as Practi”**
- lee, J. (2001). **“A Grounded Theory: Integration and Internalization in ERP Adoption and Use”**. s.n.
- Verbeke Alain 2009, **” International Business Strategy: Rethinking the Foundations of Global Corporate Success”**, Cambridge University Press

